

Motion till riksdagen 2006/07: MJ382

av Tina Ehn m.fl. (mp)

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

1 Sammanfattning

Miljöpartiets utgångspunkt är att verka för rättvisa, både globalt och mellan generationer. Det innebär bl.a. att en långsiktigt ekologiskt hållbar utveckling behövs. Vår miljöbelastning måste minska, både i Sverige och i utlandet. EU skall inte användas som förevändning för att skjuta på nationella åtgärder – tvärtom påverkar vi EU genom en kraftfull nationell politik.

De areella näringarna är viktiga för att uppnå miljömålen. Sveriges jordbrukspolitik skall syfta till en hållbar landsbygdsutveckling, med ett decentraliserat, ekologiskt anpassat jordbruk där miljömålen och en god djurhållning prioriteras.

Det är viktigt att vår generation inte överlämnar en utarmad, plundrad miljö. Arbetet mot klimatförändringar och för skydd av biologisk mångfald och ett giftfritt samhälle måste förstärkas. Djurskyddet skall förstärkas, inte försvagas. Fiskeflottan skall minskas och fiskevården förbättras.

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utgångspunkter för miljöpolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om areella näringar som en viktig del av arbetet för en hållbar utveckling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU som förevändning för passivitet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om 28 § jaktförordningen.
5. Riksdagen beslutar att anslag 41:1 Skogsstyrelsen även ska få användas för bidrag till vissa miljöorganisationer.
6. Riksdagen beslutar att anslag 43:1 Statens jordbruksverk även ska få användas för bidrag till vissa miljöorganisationer.
7. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt i motionen redovisad uppställning.

Politikområde Miljöpolitik	Anslagsförändring (miljoner kronor) 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
<i>Anslag inom utgiftsområde 20</i>			
A 34:1 Naturvårdsverket	+20,0	+20,0	+20,0
A 34:2 Miljöövervakning m.m.			
A 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald	+305,0	+305,0	+305,0
A 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden	+120,0	+120,0	+120,0
A 34:6 Kemikalieinspektionen	+30,0	+30,0	+30,0
A 34:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	+25,0	+25,0	+25,0
A 34:10 Stöd till klimatinvesteringar		+100,0	+500,0

8. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar enligt i motionen redovisad uppställning.

Politikområde Skogspolitik	Anslagsförändring (miljoner kronor) 2007	Beräknat 2008	Beräknat 2009
A 41:1 Skogsstyrelsen			
A 41:2 Insatser för skogsbruket	-75,0	-75,0	-75,0
Politikområde Djurpolitik			
A 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar			
A 42:5 Ersättningar för viltskador m. m.	+3,0	+3,0	+3,0
A 42:6 Djurskyddsmyndigheten	+54,0	+100,0	+100,0

Fel! Okänt namn på

Politikområde Skogspolitik	<i>Anslagsförändring (miljoner kronor) 2007</i>	<i>Beräknat 2008</i>	<i>Beräknat 2009</i>
Politikområde Livsmedelspolitik			
A 43:7 Strukturstöd till fisket	+25,0	+25,0	+25,0
A 43:9 Fiskevård	+5,0	+5,0	+5,0
A 43:10 Livsmedelsverket			

3 Inledning

3.1 Utgångspunkter för miljöpolitiken

Miljöpartiets utgångspunkt är att verka för rättvisa, både globalt och mellan generationer. Det innebär bl.a. att en långsiktig, ekologiskt hållbar utveckling behövs.

Det finns samband mellan miljöbelastning och förbrukning av naturresurser, energi och ekosystemtjänster. Hela världens befolkning kan inte leva på den förbrukningsnivå som vi gör i Sverige och EU. Redan nu överskrids de ekologiska ramarna på område efter område. För att uppnå en ekologiskt hållbar utveckling måste denna förbrukning minska. Förbrukningen måste också fördelas mer rättvist. Fattiga länder måste få öka sitt välbefinnande. Kopplingen mellan ökad ekonomisk tillväxt och ökad miljöbelastning måste brytas.

Vissa forskare menar att det torde gå att få ut upp till fyra, på sikt kanske tio, gånger så mycket nytta ur en viss resurs- eller energiförbrukning som vi får i dag. En sådan ekoeffektivisering är nödvändig, men den är inte tillräcklig. Vi måste inrikta samhällsutvecklingen på att ta ut effektiviseringsvinster i form av minskad resursförbrukning och miljöbelastning i stället för ökad konsumtion.

På sikt kan Sveriges användning av naturresurser, energi och ekosystemtjänster behöva närma sig en sådan nivå att varje land kan ha en lika stor genomsnittlig förbrukning per person, utan att de ekologiska ramarna överskrids.

Våra val och vår livsstil i dag får inte omöjliggöra för andra att göra andra val eller prioriteringar. Riksdagen har också antagit målet att till nästa generation ha löst de stora miljöproblemen.

Samtidigt har det svenska miljömålsarbetet saknat en dimension eller ett mål: Miljöbelastningen i andra länder av våra produktions- och konsumtionsmönster måste minska.

Miljöpolitiken måste integreras i alla andra politikområden och dessutom få en överordnad roll. Detta har Sverige drivit inom EU, men haft svårt att genomföra på hemmaplan. Ett steg i rätt riktning är att kräva att alla utredningar bör beskriva konsekvenser av sina förslag för möjligheterna att uppfylla miljömålen.

Fel! Okänt namn

3.2 Areella näringar – en viktig del av arbetet för en hållbar utveckling

Sveriges jordbrukspolitik skall syfta till en hållbar landsbygdsutveckling, med ett decentraliserat jordbruk där uppfyllande av miljökvalitetsmålen står i fokus och där produktionen bidrar till en hög självförsörjningsgrad på baslivsmedel. Detta har vi utvecklat mer utförligt i motion 2005/06: MJ448.

Det finns flera skäl som talar för att den basala livsmedelsförsörjningen skall betraktas ur ett regionalt och inte globalt perspektiv. Jordbruket har flera viktiga funktioner än att bara producera livsmedel. Det handlar bl.a. om miljö, livsmedelssäkerhet och regional utveckling. Därför bör inte mat behandlas som en vara, vilken som helst. Den privata oligopolsituation som råder inom livsmedelshandel och livsmedelsförädling missgynnar en decentraliserad lantbruksnäring och företagande över hela landet, i Sverige som i andra länder. Vi vill öka upphandlingen av ekologiska och närproducerade varor och underlätta för lokala matmarknader. Svenska åkrar och butikshyllor skall vara fria från genmodifierade grödor.

Vi vill ha slopad moms på ekologisk mat och ställa om det svenska lantbruket till ekologisk produktion. Den koncentrerade djurhållningen bidrar till övergödningen. Ett effektivt och modernt kretsloppsjordbruk ger mindre utsläpp av närsalter till både Östersjön och Västerhavet och bör främjas både i Sverige och runt hela Östersjön.

Djuren har en viktig roll i det hållbara lantbruket. För att klara de högkvalitativa värdena i odlingslandskapet måste våra betesmarker hävdas av mular. Men det behövs en annan djurhållning än den som råder i stora delar av lantbruket i dag. Uppfödning av djur med framavlade defekter som kan orsaka lidande bör avskaffas. Djurtransporterna bör minimeras genom skärpta regler och fler småskaliga slakterier. Regeringen bör återkomma med förslag till regelförändringar och stödformer. Djurskyddsmyndigheten behövs och skall inte läggas ned. Våra idisslare är effektivare ur miljösynpunkt och mår bättre av grovfoder än av det kraftfoder som är vanligt i dag.

I och med att de högsta naturvärdena ofta finns på magra, marginaliserade marker är det ofta svårt för bonden att få en ekonomi i köttproduktionen från sådana marker. Men att klara den biologiska mångfalden är ett ansvar som inte bara ligger på den enskilda bondens axlar. Det är ett gemensamt ansvar, och samhället har genom miljö- och landsbygdsprogrammet möjlighet att gå in med riktade betesersättningar till dessa marker.

Sverige skall hysa långsiktigt livskraftiga stammar av de fyra stora rovdjuren; varg, lo, björn och järv.

Internationella havsforskningsrådet (Ices) har rekommenderat torskfiskestopp i både östra Östersjön och Nordsjön. Sveriges linje i internationella förhandlingar skall vara att Ices rekommendationer skall följas. Om EU beslutar i enlighet med Ices rekommendationer om synnerligen kraftiga inskränkningar i fisket bör berörd näring få kompensation ur strukturfonden för fisket, landsbygdsprogrammet och arbetsmarknadsåtgärder. Om EU inte beslutar i enlighet med Ices rekommendationer bör Sverige tydligt markera sitt

missnöje med fortsatt ansvarslös och riskabel förvaltning av våra havsresurser.

3.3 EU som förevändning för passivitet

Miljöfrågan framfördes som ett av de viktiga skälen till ett svenskt EU-medlemskap av dem som ville föra in Sverige i EU.

Efter ett drygt decennium som medlem kan vi konstatera att EU-medlemskapet har påverkat Sveriges miljöarbete på flera sätt.

- ? EU-medlemskapet tar mycket mer resurser från både departement och myndigheter än vad man hade förväntat sig. Resurserna har inte ökat i motsvarande mån. Det får negativa konsekvenser för vårt miljöarbete både i EU och nationellt.
- ? Den tidigare regeringen, och i ännu högre utsträckning den dåvarande borgerliga oppositionen, har i hög grad nöjt sig med att genomföra EU:s regler i Sverige. Övrig nationell miljöpolitik har hållits tillbaka.
- ? Oklarhet om vad som egentligen gäller enligt EU, och rädslan för att göra fel, hämmar nationella och lokala miljöåtgärder.
- ? Beslutsprocessen på EU-nivån är utdragen och komplex, få orkar följa med eller engagera sig. Intresset bland både politiker, medier och allmänheten är lågt.
- ? Den tidigare regeringen drev några miljöfrågor med kraft inom EU, men har i andra frågor varit alltför passiv. I vissa fall har man motarbetat miljöintresset.
- ? Pågående EU-processer används som svepskäl för att avstå ifrån att vidta nationella åtgärder.
- ? Man kräver åtgärder på EU-nivå, trots att dessa tar lång tid att få igenom och oftast blir urvattnade, i stället för att genomföra det vi kan här och nu.

Sammantaget har Sveriges miljöarbete hämmats, även om bilden ingalunda är entydig.

Skälen till detta är flera:

- ? Man underskattar svårigheterna att få igenom bra beslut på EU-nivå.
- ? Man förstår inte att man påverkar och påskyndar processer inom EU genom att handla nationellt.
- ? Man prioriterar inte miljön. Politiskt mod och ledarskap saknas.
- ? EU går att använda som förevändning för att slippa vidta miljöåtgärder, en förevändning som medierna inte klarat av att genomskåda.

Detta gäller den tidigare regeringen men det finns oroande tendenser att detta kommer att bli än starkare med den nya regeringen. Miljöpartiet anser att regeringen bör prioritera miljöarbetet i EU. Regeringen bör inte använda EU som förevändning för att undvika nationella åtgärder, utan använda en offensiv nationell politik för att påskynda och påverka EU:s miljöarbete. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

3.4 Jämställdhet och jämlikhet

Det finns samband mellan maktrelationer, inkomstnivå, utbildningsnivå och miljöbelastning, även om sambandet inte är entydigt. Högre inkomster ger större makt att tillskansa sig av begränsade naturresurser. Generellt gäller att ju högre inkomst, desto högre miljöbelastning. Inkomstökningar används t.ex. gärna till långa resor. Men särskilt i syd kan människor av fattigdom tvingas till beteende som skadar miljön. Också i rika länder kan miljömässigt bättre alternativ vara dyrare. Samtidigt tenderar de mest utsatta att också vara mer sårbara för miljöbelastning. Den rike har större möjlighet att köpa sig fri från t.ex. från buller och utsläpp från trafiken.

Det finns också skillnader mellan kvinnor och män. Åtgärder för att minska miljöbelastningen från konsumtionen, kan, vid en given nivå på konsumtionen, ibland medföra mer obetalt arbete i hushållet. Med rådande arbetsfördelning finns en risk att detta i större utsträckning faller på kvinnor. Detta hänger delvis ihop med rådande skillnader i maktrelationer i samhälle och hushåll. Det finns också könsrelaterade skillnader i känslighet för miljöfaktorer. Gränsvärden, riktvärden och liknande för exponering för miljögifter m.m. skall utgå från den känsligaste individen, oftast barn men ibland gravida kvinnor eller kvinnor generellt.

4 Miljön och areella näringar i budgetpropositionen

Miljöpartiet instämmer med regeringen att det europeiska systemet för handel med utsläppsrätter skall utvecklas. Särskilt bör tilldelningen ändras så att utsläppsrätter auktioneras i stället för att delas ut gratis. Transporterna bör inte ingå i samma "bubbla" som den energiintensiva industrin. Vi utvecklar vår syn på klimat- och transportpolitiken i annat sammanhang.

Miljöpartiet välkomnar regeringens inriktning att miljö- och energibeskattningen skall utformas så att det lönar sig att ta miljöansvar. Vi lägger konkreta förslag till sådana ändringar i annat sammanhang.

Länsstyrelserna bör få ökade anslag för att intensifiera sitt arbete med tillsyn m.m. enligt miljöbalken samt för arbetet med åtgärdsprogram för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna. Vi lägger konkreta förslag på detta i annat sammanhang.

Miljöpartiet välkomnar också regeringens inställning att skyddet av den biologiska mångfalden är en hörnsten i miljöpolitiken. Mänsklig verksamhet skall ske med hänsyn till naturen så att mångfalden av arter bevaras och utvecklas. Den pågående klimatstörningen kommer att innebära stora påfrestningar på vår natur. Större arealer måste skyddas för att ge större marginaler för ekosystemets anpassning. Därför lägger också Miljöpartiet konkreta förslag på anslagshöjningar.

Strandskyddet skall inte urholkas.

Eftersom de av riksdagen uppsatta målen för rovdjursstammar inte uppnått annat än för björn bör inte 28 § jaktförordningen ses över i syfte att ge förbättrade möjligheter att freda tamdjur. Däremot bör anslagen till förebyggande åtgärder höjas.

Miljöpartiet vill göra ett antal förändringar på de anslag som regeringen föreslår.

4.1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

4.1.1 Naturvårdsverket

Anslaget skall även få användas för bidrag till vissa miljöorganisationer. Riksrevisionen har kritiserat regeringen för att lägga på Naturvårdsverket omfattande utredningsuppdrag utan att tillföra ytterligare resurser. Därmed har annan viktig verksamhet blivit lidande. Utöver det har EU-medlemskapet visat sig innebära betydligt tyngre arbetsbelastning och större resursbehov än vad som förutsetts eller beviljats. Anslag 34:1 Naturvårdsverket bör höjas med 20 miljoner kronor per år 2007–2009.

4.1.2 Åtgärder för biologisk mångfald

Uppgörelsen om landsbygdsprogrammet innebär en rejäl resursförstärkning för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Miljömålsrådets senaste uppföljning fastslår dock fortfarande att det av riksdagen fastställda målet för skydd av biologisk mångfald inte kommer att nås med nuvarande takt. Medan avses till stor del – men inte enbart – för skydd av skog. Skydd av skogsmark genom naturvårdsavtal och biotopskydd finansieras via anslag 41:2 Insatser för skogsbruk. Den av Naturvårdsverket identifierade skyddsvärda skogen på statlig mark skall undantas avverkning. Respektive statliga skogsägare skall göra detta utan krav på ersättning från Naturvårdsverket. Anslag 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald bör höjas med 305 miljoner kronor per år 2007–2009.

4.1.3 Sanering och återställning av förorenade områden

Miljömålsrådets bedömning är att nuvarande beslut inte räcker till för att uppnå målen om Giftfri miljö. Ett av problemen gäller sanering och återställning av förorenade områden. Inventeringen av behovet slutfördes under 2005. Miljömålsrådet bedömer att delmålet om efterbehandling av förorenade områden till 2010 inte kommer att nås med nuvarande takt. Takten behöver ökas, vilket också innebär ökat resursbehov. Ökad uppmärksamhet bör ges till sanering av marina områden som är förorenade eller riskerar att bli det av ämnen som dumpats. Anslag 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden bör höjas med 120 miljoner kronor per år 2007–2009.

Fel! Okänt namn nå

4.1.4 Kemikalieinspektionen

EU-medlemskapet har visat sig innebära betydligt tyngre arbetsbelastning och större resursbehov än vad som förutsetts eller beviljats på kemikalieområdet. Insatser för att bedriva kemikaliepolitik på EU-nivå och den internationella nivån behöver stärkas. Dessutom behöver det nationella arbetet intensifieras. Som regeringen angett kommer arbetsbelastningen att öka i samband med genomförandet av EU:s kemikaliepolitik, Reach. Samtidigt har arbetet med uppföljningen av den nationella kemikaliestrategin fördröjts av bl. a. arbetet med Reach. Riksrevisionen har i en rapport (RiR 2006:4) gjort den bedömningen att tillsynen är otillräcklig såväl till omfattning som till innehåll. Därtill kommer att KemI har behövt använda medel från kemikalieavgifterna till annat än tillsyn. Den av regeringen föreslagna resursförstärkningen till KemI är alltså otillräcklig. Ytterligare resurser behöver tillskjutas. Anslag 34:6 Kemikalieinspektionen bör höjas med 30 miljoner kronor per år 2007–2009.

4.1.5 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

SMHI har viktiga uppgifter på miljöområdet, särskilt vad gäller klimat-, vatten- och havsfrågor. Arbetsuppgifter relaterade till dessa områden kan beräknas öka i omfattning i fortsättningen. Miljöpartiet motsätter sig regeringens förslag till neddragning. På sikt bör avgiftsdebitering till kommuner, landsting och andra organ rörande uppgifter av betydelse för deras arbete ses över. Detta avser inte enbart SMHI, utan också andra myndigheter där det finns en liknande problematik, som Lantmäteriverket och SGU. Anslag 34:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut bör höjas med 25 miljoner kronor per år 2007–2009.

4.1.6 Stöd till klimatinvesteringar

Det nuvarande programmet för stöd till klimatinvesteringar upphör 2009. Ett omfattande program för stöd till klimatinvesteringar kommer att behövas även 2009 och framöver, i någon form. Formerna bör utvecklas, t.ex. så att en ökad andel av resurserna går till mer långsiktigt syftande utveckling, demonstration och kommersialisering av ny teknik bl. a. i samarbete med Swentec (se vidare i vår klimatomotion), men planering för ett sådant program bör fortsätta. I fortsättningen bör utvecklingen av biogas ges högre prioritet. Anslag 34:10 Stöd till klimatinvesteringar bör höjas med 100 miljoner kronor 2008 och 500 miljoner kronor 2009.

4.2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

4.2.1 Skogsstyrelsen

Anslaget skall även få användas för bidrag till vissa miljöorganisationer. Detta stöd bör uppgå till ca 2 miljoner kronor. Dessutom bör arbetet med renbruksplaner förstärkas. Det behövs utökad kunskap om och främjande av

kontinuitetsskogar och alternativa skogsbruksmetoder där den skogliga kontinuiteten bibehålls.

4.2.2 Insatser för skogsbruket

Anslaget har tidigare höjts med 150 miljoner kronor per år för att ge stöd till återplantering av skog efter stormen Gudrun. Merparten har gått till återplantering av gran. Detta är olämpligt av flera skäl. 25 miljoner kronor bör användas för merkostnader för plantering av löv- eller blandskog, jämfört med granskog. Enligt Miljömålsrådets uppföljning av Sveriges miljömål går arbetet med skydd av skog alltför långsamt på grund av bristande resurser. En höjning av insatserna för skydd av skog är nödvändig för uppfyllandet av miljömålet Levande skogar. När det gäller skogsvårdsorganisationens skydd via biotopskydd och naturvårdsavtal bör anslagen ökas med 50 miljoner kronor per år. Sammantaget bör anslag 41:2 Insatser för skogsbruket minskas med 75 miljoner kronor per år 2007–2009.

4.2.3 Ersättningar för viltskador m.m.

Som regeringen beskriver är det endast björnen som har uppnått för arten avsedd miniminivå i relation till de mål som riksdagen beslutade för rovdjurstammarna 2001. Stödet till viltstängsel m.fl. åtgärder för att förebygga skada av vilt bör öka. Dessutom bör ersättning för tamdjur förbättras. Anslag 42:5 Ersättningar för viltskador m.m. bör höjas med 3 miljoner kronor per år 2007–2009.

4.2.4 Djurskyddsmyndigheten

Djurskyddsmyndigheten sköter angelägna uppgifter och skall inte läggas ned. Myndighetens arbete med djurskydd enligt djurskyddslagen är olämpligt att överföra till Jordbruksverket. Arbetet med den planerade nya EU-myndigheten för djurskydd, som lämpligen kan ligga i Sverige, kan förväntas orsaka merarbete för Djurskyddsmyndigheten. Anslagen skall höjas med ca 6 miljoner kronor jämfört med tidigare nivå för att utöka arbetet med att kvalitetssäkra och godkänna testmetoder utan djurförsök, samt en avvecklingsplan för djurförsök med mycket lidande. Anslag 42:6 Djurskyddsmyndigheten bör höjas med 54 miljoner kronor 2007 och 100 miljoner kronor per år 2008 och 2009.

4.2.5 Statens jordbruksverk

Anslaget skall även få användas för bidrag till vissa miljöorganisationer. Detta stöd bör uppgå till ca 2 miljoner kronor.

4.2.6 Strukturstöd till fisket

En grundläggande orsak till problemen på fiskets område är en överkapacitet inom fiskeflottan. Denna överkapacitet är inte, som i andra branscher, för stor i förhållande till marknaden, den är för stor i relation till resursbasen. Denna

Fel! Okänt namn på

skillnad är fundamental för att förstå fiskets politiska problem, men är inte tillräckligt uppmärksammas. En konsekvens är att kapaciteten måste minska. Hittillsvarande svenska skrotningsbidrag ligger på en låg nivå vid en europeisk jämförelse och har inte varit tillräckligt attraktiva för näringen. Ersättningsnivåerna behöver höjas. Anslag 43:7 Stukturstöd till fisket bör höjas med 25 miljoner kronor per år 2007–2009.

4.2.7 Fiskevård

Regeringen har tidigare uppskattat att 60–80 miljoner kronor per år behövs till fiskevård. Detta är av betydelse för både yrkesfisket och turismen. Användningen av medlen genererar sysselsättning på landsbygden. Förslag om finansiering av fiskevård genom avgift på fritidsfiskare diskuteras för närvarande. De offentliga medlen till fiskevård bör ökas. Anslag 43:9 bör höjas med 5 miljoner kronor per år 2007–2009.

Stockholm den 30 oktober 2006

Tina Ehn (mp)

Maria Wetterstrand (mp)

Karin Svensson Smith (mp)